

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

มูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking)**ต่อความไม่เท่าเทียมด้านรายได้ และความยากจนในประเทศไทย**

Value of mobile banking payments on income inequality and poverty in Thailand

พิมวรรณ พาสุวรรณ¹ ชลดา บุญกันยา² จักรกฤษ เจียวิริยบุญญา³Pimwan Phasuwan¹ Chonlada Bunkanya² Jakkrich Jearviriyaboonya³**บทคัดย่อ**

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) ต่อความไม่เท่าเทียมด้านรายได้ และความยากจนในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นรายไตรมาส สำหรับตัวแปรความไม่เท่าเทียม และความยากจน ถูกวัดผ่านค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) และสัดส่วนคนจนด้านรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ขณะที่การวิเคราะห์ใช้แบบจำลองการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยประมาณค่าด้วยวิธีการกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS)

ผลการศึกษาลักพบว่าการเพิ่มขึ้นของมูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) ช่วยลดความไม่เท่าเทียมด้านรายได้ ในขณะที่การเพิ่มขึ้นของมูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) ไม่ส่งผลต่อความยากจน สำหรับตัวแปรอื่น ๆ การเพิ่มของดัชนีการพัฒนามนุษย์ เสถียรภาพของรัฐบาล งบประมาณใช้จ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาล และสินเชื่อที่ธนาคารให้แก่ภาคเอกชน ส่งผลให้ความไม่เท่าเทียมลดลงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของการลงทุนสุทธิจากต่างประเทศ ส่งผลให้ความไม่เท่าเทียม และความยากจนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของมูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) มีส่วนช่วยในการลดความไม่เท่าเทียมด้านรายได้ แต่ทั้งนี้พบว่าไม่สามารถลดความยากจนได้ เนื่องจากอาจมีข้อจำกัดที่ทำให้กลุ่มคนจนไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงิน ดังนั้นเพื่อให้การเข้าถึงบริการทางการเงินมีประสิทธิภาพ และครอบคลุม แผนพัฒนาระบบการชำระเงินระยะต่อไปจึงควรคำนึงถึงกลุ่มคนจนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : มูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking), ความไม่เท่าเทียมด้านรายได้, ความยากจน, การเข้าถึงบริการทางการเงิน

¹ นักศึกษาปริญญาตรี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมลล์ Pimwan_p@kkumail.com

² นักศึกษาปริญญาตรี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมลล์ b.chonlada@kkumail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมลล์ jakkrichjear@hotmail.com

ABSTRACT

This study aims to study the value of mobile banking transactions on income inequality and poverty in Thailand. By using secondary data on a quarterly basis. The income inequality and poverty variable were measured through the Gini coefficient and the proportion of the poor in their consumption expenditures. Multiple regression analysis was used with a method of ordinary least square (OLS).

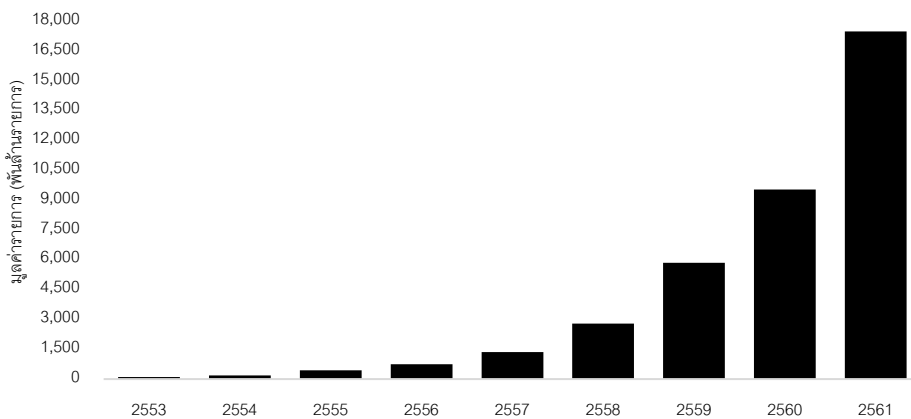
Main result found that the increased value of mobile banking transactions reduced income inequality, but it had no effect on poverty. Other variables increase, the human development index, government stability, government spending on education and domestic credit to private sector by banks resulted in the decrease of inequality. In addition, the increase in net flows of foreign direct investment resulted in the decrease of inequality and poverty significantly. The results of the study showed that an increase in the value of mobile banking transactions contributed to the reduction of income inequality. However, it couldn't reduce the poverty since there were limitations which prevented poor people from having access to financial services. Therefore, in order to provide efficient and comprehensive access to financial services in the next phase of payment system development plans, the poor should be taken into account even more.

Keyword: Value of mobile banking payments, Income Inequality, Poverty, Financial Inclusion

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

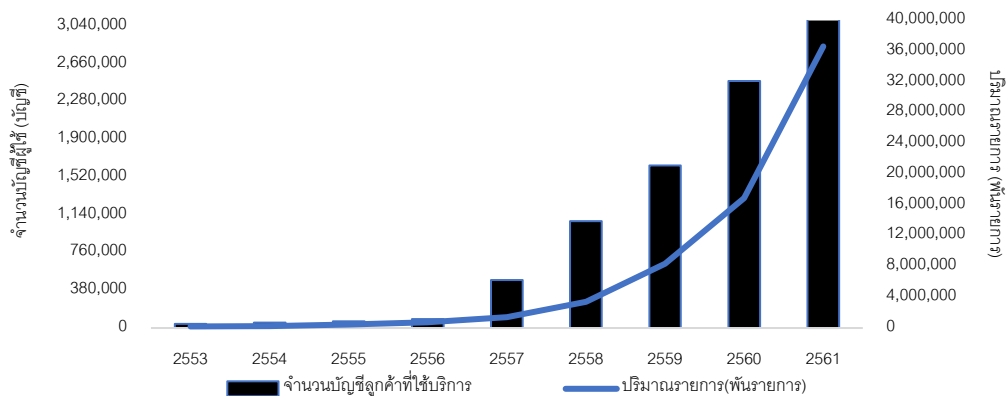
บทนำ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) ต่อความไม่เท่าเทียมและความยากจนในประเทศไทยในช่วงพ.ศ. 2553 – 2561 จากข้อมูลทางสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่าการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) มีตัวชี้วัดอยู่ 3 ตัว ได้แก่ มูลค่ารายการ จำนวนบัญชีลูกค้าที่ใช้บริการ และปริมาณรายการของลูกค้ำที่ทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) จากฐานข้อมูลพบว่าทั้ง 3 ตัวชี้วัดมีแนวโน้มในทิศทางเดียวกัน (ดังภาพที่ 1 และ 2) โดยในพ.ศ. 2561 พบว่ามูลค่ารายการ มีจำนวน 17,501 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 45.12 จำนวนบัญชีลูกค้าที่ใช้บริการ มีจำนวน 46,004,931 บัญชีเพิ่มขึ้นร้อยละ 37.07 และปริมาณรายการ มีจำนวน 2,839,368 พันรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 53.26 เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลของพ.ศ. 2553

ภาพที่ 1: มูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking)

แหล่งข้อมูล : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2563)

ภาพที่ 2: จำนวนบัญชีลูกค้าที่ใช้บริการ และปริมาณรายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking)

แหล่งข้อมูล : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2563)

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีการยอมรับการใช้บริการทางการเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) มากขึ้น จากการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินที่มีประสิทธิภาพกระทบต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น อีกทั้งได้รับการส่งเสริมจากแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน (Financial Sector Master Plan) ระยะเวลาที่ 2 (2553-2557) และระยะเวลาที่ 3 (2559-2563) ที่กำหนดให้การเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนเป็นกรอบนโยบายหลัก 1 ใน 4 ด้าน รวมถึงเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักในการขับเคลื่อนเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย

ขณะเดียวกันในรายงานการวิจัยที่เสนอในงานสัมมนาวิชาการประจำปีของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พ.ศ.2558 ได้กล่าวถึง การส่งเสริมให้ประชาชนระดับฐานรากมีโอกาสทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะ “การเข้าถึงบริการทางการเงิน” (Financial Inclusion) ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนระดับฐานราก ลดช่องว่างความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมได้ ทั้งนี้ปัญหาความไม่เท่าเทียมและความยากจนเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ทั้งสองปัญหาอาจไม่ใช่เรื่องเดียวกันจากการพิจารณาความไม่เท่าเทียมด้านรายได้ที่เป็นตัวชี้วัดความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ พบว่า แนวโน้มความไม่เท่าเทียมด้านรายได้ที่ลดลง แต่ยังคงมีสัดส่วนที่แตกต่างกันในระดับสูง ถึงแม้จะมีความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจแต่ไม่ได้หมายความว่าความยากจน เนื่องจากประชาชนส่วนที่มีรายได้น้อยที่สุดอาจจะมีรายได้เหนือเส้นความยากจน หรือมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีได้ เพียงแต่มีช่องว่างระหว่างรายได้กับประชาชนที่มีรายได้มากที่สุดของประเทศสูงเท่านั้น และในบางครั้งความไม่เท่าเทียม และมีความยากจนอาจสามารถเชื่อมโยงกันได้เช่นกัน ในกรณีที่พิจารณาความไม่เท่าเทียมด้านการถือครองทรัพย์สินสุทธิ พบว่า การถือครองบ้าน ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ เป็นประเภทสินทรัพย์ที่มีความไม่เท่าเทียมมากที่สุด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้และการประกอบอาชีพของประชาชน รวมทั้งอาจเป็นแรงกดดันที่ทำให้ปัญหาความยากจนทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังนั้นปัญหาความไม่เท่าเทียม และความยากจนอาจมีความเชื่อมโยงหรือไม่เชื่อมโยงกันก็ได้ขึ้นอยู่กับว่า มีการพิจารณาในมิติใดนั่นเอง

จากการเติบโตของการใช้บริการทางการเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) เพิ่มสูงขึ้นกับประเด็นความไม่เท่าเทียมด้านรายได้ และความยากจนที่มีความแตกต่างกัน ทำให้ผู้วิจัยได้ต้องการที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้บริการทางการเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) ว่าส่งผลกระทบต่อความไม่เท่าเทียม และความยากจนในประเทศไทยอย่างไร โดยมีการใช้มูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) อย่างไรก็ตามที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มักจะศึกษาในประเด็นอื่น ได้แก่ การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้กับการทำธุรกรรมทางการเงินในประเทศไทย ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้บริการ ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ในการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) (สุริย์พร เหมือนหลัง ,2558 ; ชัญญาพัทธ์ จงทวี ,2558 ; ญัฐปภัทร์ ดาราพงษ์ ,2560 ; ทวีพงศ์ สู้สวัสดิ์ ,2559)

ทั้งนี้จากการค้นคว้างานวิจัยต่างประเทศพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) โดย Asongu & Odhiambo (2017) ที่ศึกษาการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) ที่ส่งผลต่อคุณภาพการเจริญเติบโตของความไม่เท่าเทียม และความยากจนในประเทศกำลังพัฒนาประเทศกว่า 93 ประเทศ ผลการศึกษาพบว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งความไม่เท่าเทียม และความยากจนมีแนวโน้มดีขึ้น จากการเปลี่ยนโทรศัพท์มือถือเป็นธนาคารเคลื่อนที่ (Mobile Banking) และการศึกษาของ Asongu & Odhiambo (2018) ที่มีการนำดัชนีพัฒนามนุษย์ (Human Development Index : HDI) เข้ามาพิจารณาร่วมกับทำธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) ที่ครอบคลุมในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของการเข้าถึงการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ช่วยบรรเทาความไม่เท่าเทียมและความยากจนลดลง

ขณะที่งานวิจัยที่ผ่านมาของ ของ Asongu & Nwachukwuc (2016) มีการศึกษาปัจจัยเชิงโครงสร้างหลากหลายมิติของแต่ละประเทศ จึงมีการใช้ตัวแปรอื่นเข้ามาพิจารณาร่วม ประกอบด้วย การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ งบประมาณด้านการศึกษารัฐบาล เสถียรภาพของรัฐบาล ดินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่ภาคเอกชน เนื่องจากแต่ละประเทศจะมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความก้าวหน้าทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงบริการทางการเงินกับความไม่เท่าเทียม และความยากจน เพื่อเป็นการตอบข้อสงสัยว่าแท้จริงแล้วจากการเพิ่มขึ้นของการเข้าถึงบริการทางการเงินของคนในประเทศไทยช่วยลดความไม่เท่าเทียม และความยากจนได้หรือไม่อย่างไร โดยใช้มูลค่าการใช้บริการทางการเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking)

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสืบค้นงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับหรือการตัดสินใจใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ภายใต้แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (The Technology Acceptance Model - TAM) ซึ่งถูกพัฒนาจาก ทฤษฎีการกระทำตามหลักเหตุผล (The Theory of Reasoned Action - TRA) และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (The Theory of Planned Behavior - TPB) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจของบุคคล นิยมนำมาใช้เป็นแนวทางหรือกรอบในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลในการยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จากการศึกษาของ สุริย์พร เหมือนหลัง (2558) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการ

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ใช้บริการทางการเงินผ่าน Mobile Banking Application คือ ความสะดวกสบาย สามารถทำธุรกรรมได้ทุกที่ทุกเวลา โดยมีการใช้บริการเพื่อทำธุรกรรมโอนเงินระหว่างบัญชีมากที่สุด สอดคล้องกับ ชัยัญญาพัทธ์ จงทวี (2558) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อความพึงพอใจในการใช้บริการ Mobile Banking ได้แก่ ปัจจัยด้านการอำนวยความสะดวก ปัจจัยการรับรู้ถึงประโยชน์และความง่ายของการใช้งาน ปัจจัยด้านความปลอดภัย ตามลำดับ ขณะที่การศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์พบว่า อายุ และระดับรายได้ที่ต่างกัน มีผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการที่แตกต่างกัน

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีความมั่นใจและยอมรับการใช้บริการมากขึ้น อีกทั้งมีการส่งเสริมของผู้ให้บริการทั้งที่เป็นสถาบันการเงิน และไม่ใช่นักสถาบันการเงิน ทำให้บริการทางการเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในไทย โดยในพ.ศ. 2557 ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมาย บริการทางการเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) ว่า “เป็นธุรกรรมของธนาคารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยผู้ใช้บริการต้องลงทะเบียนกับธนาคารเพื่อใช้บริการทางการเงินได้หลายประเภท เช่น การโอนเงินระหว่างบัญชีธนาคาร การตรวจสอบยอดบัญชี การซื้อขายตราสาร/กองทุน และการตั้งระบบแจ้งเตือนอัตโนมัติ รวมถึงการทำธุรกรรมชำระเงินและชำระใบแจ้งหนี้” ภายหลังได้มีนโยบายผลักดันการพัฒนาระบบการชำระเงินของไทยอย่างต่อเนื่อง ภายใต้แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562-2564) เพื่อให้มั่นใจว่าการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (digital payment) จะเป็นทางเลือกการชำระเงินที่มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย ต้นทุนต่ำ และตรงความต้องการของผู้ใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกรอบนโยบายหลักของแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน (Financial Sector Master Plan) ระยะที่ 3 (2559-2563) ที่มีการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงิน (Access) เพื่อให้มีการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม (Inclusive growth) โดยเพิ่มโอกาสให้ประชาชน และภาคธุรกิจสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินด้วยช่องทางที่หลากหลายและมีต้นทุนรวมทั้งค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม เป็นการสร้างโอกาสในการดำเนินธุรกิจ การประกอบอาชีพ การศึกษา และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ทั้งนี้ วิโรไท สันติประภพ (2559) ได้กล่าวถึงการจัดทำแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ว่าเป็นการกำหนดทิศทาง และกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานอื่นๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ มีการพัฒนาระบบสถาบันการเงินไทยให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมเศรษฐกิจ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน คือ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบ เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ หนึ่งในเป้าหมายคือ การลดช่องว่างรายได้ และมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ซึ่งเป้าหมายนี้นำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศได้

อย่างไรก็ตามการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่แสดงจากรายได้ต่อบุคคลโดยเฉลี่ยของประชาชนสูงขึ้น ยังไม่สามารถบ่งบอกคุณภาพชีวิต และความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจของประชาชนในประเทศได้อย่างแท้จริง จาก

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและเหลื่อมล้ำของประเทศไทยพ.ศ. 2562 ได้วิเคราะห์ความไม่เท่าเทียมด้านรายได้ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค พบว่า แนวโน้มของความไม่เท่าเทียมด้านรายได้ของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่พ.ศ. 2549 แต่ ยังคงมีความแตกต่างกันในระดับสูง ขณะที่เปรียบเทียบองค์ประกอบที่เป็นตัวเงิน พบว่า สัดส่วนรายได้จากการประกอบอาชีพ เช่น ค่าจ้าง กำไรจากธุรกิจ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตามแม้การกระจายรายได้เป็นดัชนีตัวหนึ่งที่ใช้ในการวัดค่าความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ แต่ไม่ใช่เรื่องเดียวกันกับความยากจน กล่าวได้ว่า แม้จะมีความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจแต่ไม่ได้หมายความว่าความยากจน เนื่องจากประชาชนส่วนที่มีรายได้น้อยที่สุดอาจจะมีรายได้เหนือเส้นความยากจน หรือมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีก็ได้ เพียงแต่มีช่องว่างระหว่างรายได้กับประชาชนที่มีรายได้มากที่สุดของประเทศสูงเท่านั้น

ในขณะที่ ศุภเจตน์ จันทร์สาสน์ (2551) ได้กล่าวว่า “ความไม่เท่าเทียมด้านรายได้อาจเป็นแรงกดดันที่ทำให้ปัญหาความยากจนทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากทำให้กลุ่มคนที่มีรายได้น้อยได้รับความเดือนร้อนทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม แม้ว่าคนกลุ่มนี้จะมีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนและไม่ถือว่าเป็นคนจนก็ตาม ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากการที่ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรในการประกอบอาชีพและใช้นำการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง จากการพิจารณาความไม่เท่าเทียมด้านการถือครองทรัพย์สินสุทธิ พบว่า การถือครองบ้าน ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ เป็นประเภทสินทรัพย์ที่มีความไม่เท่าเทียมมากที่สุด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสินทรัพย์ประเภทนี้เป็นปัจจัยการผลิตที่สร้างผลตอบแทน นำไปสู่กระบวนการสะสมความมั่งคั่งและสร้างรายได้เพิ่มสูงขึ้น ผลกระทบของความไม่เท่าเทียมนี้จึงทำให้ประชาชนมีอุปสรรคในการผลักดันตนเองให้หลุดพ้นจากความยากจนได้ ทั้งนี้ยังมีปัญหาความยากจนอาจเกิดจากอัตราการพึ่งพิงได้เช่นกัน จากการพิจารณาการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค พบว่า คริวเรือนที่มีรายได้น้อยและมีอัตราการพึ่งพิงสูงจะมีความสามารถในการบริโภคได้น้อยกว่าคนที่ม้อัตรการพึ่งพิงต่ำ ซึ่งการบริโภคที่กล่าวคือ การบริโภคเพื่อดำรงชีวิตประจำวัน

จากความสัมพันธ์ระหว่างความไม่เท่าเทียม และความยากจน รวมทั้งการเติบโตของบริการทางการเงินในประเทศไทยที่กล่าวมา ในบริบทของประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาที่เกี่ยวข้อง โดยส่วนใหญ่จะเน้นทำการศึกษาเกี่ยวกับ ทักษะคติการยอมรับใช้หรือปัจจัยในการเลือกทำธุรกรรมผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่เพียงเท่านั้น แต่เมื่อสืบค้นงานวิจัยต่างประเทศพบว่ามีการศึกษา การใช้บริการธนาคารบนมือถือเกี่ยวกับคุณภาพการเติบโตของความไม่เท่าเทียมและความยากจน ของ Asongu & Odhiambo (2017) ซึ่งมีการวิเคราะห์ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหมด 93 ประเทศ และแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 4 ช่วง ตั้งแต่ค.ศ.1990-2011 โดยใช้ข้อมูล การใช้โทรศัพท์เพื่อชำระค่าใช้จ่าย และการใช้โทรศัพท์เพื่อรับ-โอนเงิน ผลการศึกษา พบว่า การใช้บริการธนาคารบนมือถือเพื่อการชำระค่าใช้จ่าย และการใช้โทรศัพท์เพื่อรับ-โอนเงิน ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจที่สะท้อนผ่านความไม่เท่าเทียมและความยากจนมีแนวโน้ม

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Asongu & Nwachukwu (2017) ที่กล่าวถึงประเด็นความยากจน และความไม่เท่าเทียม จากการใช้อัตราการชำระค่าใช้จ่ายผ่านโทรศัพท์มือถือที่พัฒนาอย่างครอบคลุม พบว่า ความยากจน และความไม่เท่าเทียมกันเป็นองค์ประกอบของการพัฒนาอย่างครอบคลุม และธนาคารบนมือถือมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความยากจน และความไม่เท่าเทียม ขณะเดียวกัน Asongu & Odhiamdo (2018) ได้มีการนำดัชนีการพัฒนามนุษย์(Human Development Index : HDI) มาพิจารณาร่วมกับธนาคารบนมือถือที่มีผลต่อความไม่เท่าเทียม และความยากจนในประเทศกำลังพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า การใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อการชำระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศที่อยู่ลำดับกลาง และลำดับบนของกลุ่มประเทศตัวอย่างทั้งหมด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาดัชนีการพัฒนามนุษย์ และการใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อรับ-โอนเงิน มีบทบาทในการลดความยากจนเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Suri & Jack (2016) ที่กล่าวถึงการใช้บริการทางการเงินเชื่อมโยงกับโทรศัพท์ในการโอนไปยังผู้ใช้รายอื่น และใช้จ่ายแทนเงินสด ทำให้ระดับการบริโภคต่อหัวในระยะยาวของประเทศเคนยาเพิ่มขึ้น และจำนวนครัวเรือนที่ยากจนลดลง จากการยืดหยุ่นทางการเงินและประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

ทั้งนี้ในการศึกษานี้ได้มีการนำตัวแปรอื่นเข้ามาพิจารณาร่วมด้วย จากการศึกษาของ Asongu & Nwachukwu (2016) ที่กล่าวถึง การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ งบประมาณด้านการศึกษาของรัฐบาล เสถียรภาพของรัฐบาล สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่ภาคเอกชน ความสัมพันธ์เชิงลบกับความไม่เท่าเทียมและความยากจน โดยงานวิจัยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)(2554). ได้กล่าวถึงนโยบายของรัฐอาจมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดหรือลดปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงสร้างความเป็นธรรมในสังคม อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดหากได้มีการวางแผนและนำมาใช้อย่างถูกวิธี ซึ่งอรณรงค์ ทวีปรีดา (2559) ได้ศึกษาบทบาทภาครัฐผ่านการกระจายโอกาสทางการศึกษา โดยสะท้อนผ่านอัตราการเข้าเรียนสุทธิ (Net Enrollment Rate: NER) พบว่าโอกาสในการเข้าถึงการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางดีขึ้น ทั้งนี้การจัดสรรงบประมาณการศึกษาของรัฐบาล เช่น สนับสนุนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา สามารถสร้างโอกาสให้คนจนและผู้ด้อยโอกาสเข้าถึงการศึกษาพัฒนาศักยภาพของตนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของคนในสังคม และในพ.ศ. 2561 ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้กำหนดให้ การเข้าถึงสินเชื่อหรือเงินทุนถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการขับเคลื่อนการเติบโตของเศรษฐกิจผ่านกลไกด้านการบริโภคของภาคครัวเรือนและการลงทุนของเอกชน ซึ่งการลงทุนจากต่างประเทศทำให้เกิดการกระตุ้นการผลิต สร้างรายได้ให้กับประเทศพร้อมทั้งมีเป้าหมายหลักคือ ลดความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ของประชากรภายในประเทศ

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

แบบจำลองและวิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นรายไตรมาส ในช่วง พ.ศ. 2553 - 2561 โดยมีตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปรคือ มูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ สัดส่วนคนเมื่อวัดด้านรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ระดับความยากจน) และค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (ความไม่เท่าเทียมด้านรายได้)

การวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 แบบจำลอง คือ แบบจำลองที่ 1 เกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมด้านรายได้โดยมีการตั้งสมมติฐานหลักคือ มูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความไม่เท่าเทียมลดลง และแบบจำลองที่ 2 ดูความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนและมูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ สมมติฐานกรณีนี้คือมูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ความยากจนลดลง ขณะที่ตัวแปรอธิบายอื่น ๆ ที่อาจส่งผลเชิงลบต่อความไม่เท่าเทียม และความยากจน ได้แก่ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ งบประมาณใช้จ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาล ดัชนีเสถียรภาพของรัฐบาล การลงทุนสุทธิจากต่างประเทศ และสินเชื่อที่ธนาคารให้แก่ภาคเอกชน เพิ่มขึ้นส่งผลให้ความไม่เท่าเทียม และความยากจนลดลง จากฐานข้อมูลทางสถิติของ ธนาคารโลก(word bank) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNPD) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายละเอียดแต่ละแบบจำลองแสดงได้ดังนี้

แบบจำลองที่ 1 : ผลกระทบระหว่างความไม่เท่าเทียมกับมูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking)

$$\text{Inequal} = \beta_0 + \beta_1 \text{Mobile} + \beta_2 \text{HDI} + \beta_3 \text{Credit\_Private} + \beta_4 \text{FDI\_Inflow} + \beta_5 \text{GOV\_Sta} + \beta_6 \text{Edu\_Expense} + \varepsilon_i$$

แบบจำลองที่ 2 : ผลกระทบระหว่างความยากจนกับมูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking)

$$\text{Poverty} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{Mobile} + \alpha_2 \text{HDI} + \alpha_3 \text{Credit\_Private} + \alpha_4 \text{FDI\_Inflow} + \alpha_5 \text{Gov\_Sta} + \alpha_6 \text{Edu\_Expense} + \varepsilon_i$$

Inequal	=	ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ด้านการกระจายรายได้
Pov	=	สัดส่วนคนจนในมิติค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ร้อยละ)
Mobile	=	มูลค่ารายการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านบริการ (Mobile Banking) (พันล้านบาท)
HDI	=	ดัชนีการพัฒนามนุษย์
FDI_Inflow	=	การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (ร้อยละต่อ GDP)
Edu_expense	=	งบประมาณด้านการศึกษาของรัฐบาล (ร้อยละต่อ GDP)

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

Gov_Sta	=	ดัชนีเสถียรภาพของรัฐบาล
Credit Private	=	สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่ภาคเอกชน (ร้อยละต่อ GDP)
ε	=	ค่าความคาดเคลื่อน
β, α	=	ค่าสัมประสิทธิ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนนี้เป็นการแสดงผลการศึกษาผลกระทบของมูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) มีต่อความไม่เท่าเทียม และความยากจน ทั้งนี้การประมาณแบบจำลองโดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS) ได้ทำการตรวจสอบปัญหาความไม่คงที่ของความแปรปรวนในตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อน (Heteroscedasticity) และปัญหาความสัมพันธ์กันเองของตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) รายละเอียดมีดังนี้

การตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์กันเองของตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) ของแบบจำลองความไม่เท่าเทียม โดยวิธีการ Breusch-Godfrey test ผลการทดสอบพบว่า เกิดปัญหาตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน จึงแก้ไขโดยการใช้แบบจำลองสุ่มคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันเองลำดับที่หนึ่ง (Correcting for the first-order Autoregressive : AR(1)) และทำการทดสอบโดยวิธีการ Breusch-Godfrey test อีกครั้งหนึ่งปรากฏว่า ตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน (None-Autocorrelation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และการตรวจสอบปัญหาความไม่คงที่ของความแปรปรวนในตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อน (Heteroscedasticity) ซึ่งเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ของความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนกับตัวแปรอิสระทุกตัว โดยวิธีการ Breusch-Pagan-Godfrey test ผลการทดสอบพบว่าไม่พบปัญหาความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroscedasticity) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

สำหรับการตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์กันเองของตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) ของแบบจำลองความยากจน โดยวิธีการ Breusch-Godfrey test ผลการทดสอบพบว่า ตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันเอง จึงแก้ไขโดยการใช้แบบจำลองสุ่มคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันเองลำดับที่หนึ่ง (Correcting for the first-order Autoregressive : AR(1)) และทำการทดสอบโดยวิธีการ Breusch-Godfrey test อีกครั้งหนึ่งปรากฏว่า ตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน (None-Autocorrelation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อตรวจสอบความไม่คงที่ของความแปรปรวนในตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อน (Heteroscedasticity) โดยวิธีการ Breusch-Pagan-Godfrey test พบว่าแบบจำลองเกิดความแปรปรวนของค่า

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

คลาดเคลื่อน (Heteroscedasticity) จึงแก้ไขปัญหาโดยวิธีการ Huber-White-Hinkley(HC1) ปรากฏว่า ความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนในแบบจำลองความยากจนคงที่ (Homoscedasticity) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หลังจากการตรวจสอบปัญหาสหสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) และปัญหาความไม่คงที่ของความแปรปรวนในตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อน (Heteroscedasticity) ของแบบจำลองทั้งสองได้ข้อสรุปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : ผลการวิเคราะห์หาค่ารายการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Banking) ต่อความไม่เท่าเทียมและความยากจนในประเทศไทย

ตัวแปรตาม	แบบจำลองที่ 1 ความไม่เท่าเทียม		แบบจำลองที่ 2 ความยากจน	
ตัวแปรอิสระ	Coefficient	S.E.	Coefficient	S.E.
Constants	-0.237**	(0.068)	-0.687	(0.163)
Mobile	-0.010***	(0.002)	- 0.025	(0.048)
HDI	-0.709***	(0.146)	-10.126	(3.213)
Gov_Sta	-0.082***	(0.008)	-0.941	(0.218)
FDI_Inflow	-0.006***	(0.001)	-0.110**	(0.029)
Edu_expense	-0.186***	(0.020)	-2.603	(0.548)
Credit Private	-0.059**	(0.019)	-0.787	(0.499)
Adjusted R-squared	0.995		0.934	
F-statistic	719.526***		69.920***	

หมายเหตุ: ***ระดับนัยสำคัญ 0.01 ** ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบจำลองตามตารางที่ 1 พบว่าแบบจำลองความไม่เท่าเทียม Adjusted R-squared มีค่าร้อยละ 99 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวในแบบจำลองสามารถอธิบายความไม่เท่าเทียมได้ร้อยละ 99 สำหรับการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์แต่ละตัวด้วยวิธี t-test ผลปรากฏว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กับความไม่เท่าเทียมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมูลค่ารายการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านบริการ (Mobile Banking) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความไม่เท่าเทียม ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานหลัก ที่กล่าวว่า มูลค่ารายการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านบริการ (Mobile Banking) เพิ่มขึ้นส่งผลให้ความไม่เท่าเทียมลดลง เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Coefficient) ซึ่งเป็นค่าบ่งบอกอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม พบว่า ดัชนีการพัฒนามนุษย์ และงบประมาณด้านการศึกษาของรัฐบาล มีค่าเท่ากับ -0.709, -0.186 ตามลำดับ กล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระดังกล่าวมีอิทธิพลเชิงลบต่อความไม่เท่าเทียมสูง เมื่อเทียบกับตัวแปรอิสระอื่น ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

แบบจำลองความยากจน Adjusted R-squared มีค่าร้อยละ 93 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวในแบบจำลองสามารถอธิบายความไม่เท่าเทียมได้ร้อยละ 93 กล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระทั้งสองมีอิทธิพลต่อความไม่เท่าเทียมสูง เมื่อเทียบกับตัวแปรอิสระอื่น สำหรับการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์แต่ละตัวด้วยวิธี t-test ผลปรากฏว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความยากจนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่มูลค่ารายการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านบริการ (Mobile Banking) พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับความยากจน แต่ไม่พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก ที่กล่าวว่า เมื่อมูลค่ารายการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านบริการ (Mobile Banking) เพิ่มขึ้นส่งผลให้ความยากจนลดลง เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Coefficient) ซึ่งเป็นค่าบ่งบอกอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม พบว่า ดัชนีการพัฒนามนุษย์ และงบประมาณด้านการศึกษาของรัฐบาล มีค่าเท่ากับ -10.126, -2.603 ตามลำดับ กล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระทั้งสองมีอิทธิพลต่อความยากจนในทิศทางตรงกันข้ามสูง เมื่อเทียบกับตัวแปรอิสระอื่น แต่ไม่พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาลักษณะนี้พบว่า การเพิ่มขึ้นของมูลค่ารายการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ส่งผลให้ความไม่เท่าเทียมลดลง สอดคล้องกับเป้าหมายการขับเคลื่อนเทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology) และแผนพัฒนาทางการเงินระยะที่ 3 ของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ต้องการลดความไม่เท่าเทียม การเข้าถึงเทคโนโลยีทางการเงิน (Inclusivity) ให้สิทธิการเข้าถึงบริการทางการเงินซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนควรได้รับ และให้ความสำคัญกับการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนทั้งในเชิงคุณภาพ และปริมาณ เช่น การเข้าถึงเงินฝาก สินเชื่อ การชำระเงิน ผ่านช่องทางต่าง ๆ ในราคาที่เหมาะสม ส่งเสริมวินัยและความรู้ทางการเงินของประชาชน และยกระดับมาตรฐานการให้สินเชื่อ ภายใต้หลักการการให้สินเชื่อด้วยความรับผิดชอบ (Responsible Lending) เพื่อลดปัญหาหนี้ครัวเรือน ซึ่งการศึกษาของ (Asongu & Nwachukwu 2018) ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทางการเงินช่วยพัฒนาช่วยเพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้มากขึ้น ทั้งนี้ อัจฉริย์ อนุธรรักษ์ (2562) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลหรือครัวเรือนสามารถเข้าถึงการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ ภายใต้การกำกับดูแลที่เหมาะสมของระบบธนาคาร เป็นเครื่องมือช่วยลดความด้อยรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนในระดับรากฐาน

อย่างไรก็ตามการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนตามแผนพัฒนาทางการเงินระยะที่ 3 ส่งผลให้เกิดการเติบโตอย่างรวดเร็วของการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ไม่ได้สะท้อนถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจที่แท้จริง เนื่องจากผลการศึกษาลักษณะนี้ยังพบว่า การเพิ่มขึ้นมูลค่ารายการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ไม่ส่งผลให้ความยากจนลดลง ซึ่งอาจมีปัจจัยหลายอย่างที่ก่อให้เกิดกลุ่มคน

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

จนไม่สามารถเข้าถึงการใช้บริการได้ โดยงานวิจัยของ Leora Klapper (2018) ที่ศึกษาการใช้โทรศัพท์เพื่อชำระเงินในการลดความยากจนในแอฟริกา พบว่า อุปสรรคของคนจนในการเข้าถึงการใช้บริการ คือ รายได้ที่ไม่มั่นคง เนื่องจากคนยากจนส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาต่ำและประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นรายได้พวกเขาจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างที่อยู่นอกเหนือการควบคุม เช่น สภาพอากาศ หรือความต้องการของตลาด สอดคล้องกับการศึกษาของ ทวีศักดิ์ มานะกุล (2555) พบว่ายังมีประชาชนบางส่วนยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ เช่น มีฐานะยากจน ไม่มีที่ทำกิน ไม่มีอาชีพที่แน่นอน ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพ และมีรายได้ที่น้อยจึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้บริการด้านเงินฝาก ทั้งนี้ Medhi ,Ratan, & Toyoma (2009) ได้ศึกษาการยอมรับการใช้บริการธนาคารบนมือถือ M-banking ของผู้ที่มีการศึกษาต่ำ และรายได้น้อยใน 4 ประเทศ ได้แก่ อินเดีย เคนยา ฟิลิปปินส์ แอฟริกาใต้ พบว่า ผู้ที่ไม่มีเงินฝากหรือไม่มีบัญชีธนาคาร มีข้อจำกัดในการกู้ยืมเงิน เนื่องจากอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งข้อจำกัดเหล่านี้เป็นอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพการเติบโตของชีวิต หากมีการผลักดันการใช้บริการธนาคารบนมือถือ M-banking จะทำให้คนจนสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตตนเองให้ดีขึ้นได้ อย่างไรก็ตามการพัฒนาทางการเงินมีความอ่อนไหวต่อการเลือกใช้ข้อมูลทางสถิติ และวิธีการดำเนินการวิเคราะห์ ดังนั้นผลการวิเคราะห์ที่ส่งผลให้ความยากจนเพิ่มขึ้นหรือลดลงอาจเกิดจากการพิจารณาข้อมูลได้เช่นเดียวกัน (Odhiambo, 2010)

ขณะที่ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index) ที่เป็นตัวบ่งชี้ใช้วัดระดับการพัฒนามนุษย์ของประเทศ โดยจะวัดระดับคุณภาพชีวิตของคนใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านมาตรฐานการครองชีพ พบว่ามีอิทธิพลทางบวกในการลดความยากจนมากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นว่าระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้เพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงความสมบูรณ์ของสุขภาพ และการมีระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน วรรณพงษ์ ดุรงควโรจน์ (2560) สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภเจตน์ จันทรสาส์น (2554) ซึ่งให้เห็นว่า ดัชนีการพัฒนามนุษย์ว่าเป็นดัชนีที่สะท้อนถึงโอกาสของประชาชนในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข บริการด้านการศึกษา โอกาสการหารายได้ และการยกระดับมาตรฐานการครองชีพ ดังนั้นเมื่อค่าดัชนีพัฒนามนุษย์สูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนสามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาส และทางเลือกการทำงานในอนาคต โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถ และเป็นการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถนำไปสร้างอาชีพเพื่อหารายได้อย่างหนึ่ง

แม้การศึกษาจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างรายได้ในอนาคต แต่ทั้งนี้โอกาสทางการศึกษาของแต่ละคนในสังคมอาจไม่เท่ากัน ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยจากสภาพแวดล้อมที่เกิดจากตัวบุคคลไม่สามารถควบคุมได้ หรือปัจจัยที่เกิดจากการดำเนินนโยบายของรัฐ จากการศึกษาของ อรณรงค์ ทวีปรีดา(2559) ที่ศึกษาการดำเนินนโยบายทางการศึกษาของรัฐ โดยสะท้อนผ่านอัตราการเข้าเรียนสุทธิ (Net Enrollment Rate: NER) พบว่าภาพรวมในด้าน

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

การศึกษาของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้น ทั้งนี้ ดิเรก ปัทมาสิริวัฒน์ (2551) ได้เปรียบเทียบรายได้ และสถานะทางเศรษฐกิจตามระดับการศึกษาที่สอดคล้องกับกรอบคิดทฤษฎีทุนมนุษย์ พบว่าผู้มีการศึกษาสูงสามารถมีรายได้สูงกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ เนื่องจากสามารถทำงานที่มีผลิตภาพสูง กล่าวได้ว่าการเพิ่มขึ้นของการจัดสรรงบประมาณการศึกษาของรัฐบาล สามารถสร้างโอกาสให้คนจนและผู้ด้อยโอกาสเข้าถึงการศึกษาพัฒนาศักยภาพของตนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้ของคนในสังคม การสนับสนุนด้านการศึกษาของรัฐบาลในบางครั้งอาจไม่ช่วยลดความยากจนที่แท้จริง จากงานวิจัยของ ศุภชัย ศรีสุชาติ (2559) ที่ศึกษาการกระจายประโยชน์ของงบประมาณภาครัฐด้านการศึกษา พบว่าการสนับสนุน ของภาครัฐมีลักษณะอุดหนุนค่าใช้จ่ายผ่านสถาบันการศึกษาและกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในขณะที่การศึกษาระดับอุดมศึกษายังมีลักษณะของการกระจายประโยชน์ไปยังกลุ่มที่มีรายได้สูงในอัตราส่วนที่สูงกว่าการได้รับประโยชน์ของกลุ่มที่มีรายได้น้อย จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการลดปัญหาความไม่เท่าเทียมได้ หากรัฐบาลมีเสถียรภาพมากเท่าไรยิ่งสามารถช่วยให้ความไม่เท่าเทียมลดลง สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (2554). พบว่า นโยบายของรัฐเป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุของความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคม และเป็นส่วนหนึ่งในการลดความไม่เท่าเทียม รวมถึงสร้างความเป็นธรรมในสังคมที่มีประสิทธิภาพมาก

สำหรับสินเชื่อที่ธนาคารให้แก่ภาคเอกชนที่เพิ่มขึ้นพบว่าทำให้ความไม่เท่าเทียมลดลงเช่นกัน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้มีการนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเป็นประเด็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างชัดเจน โดยการใช้ตัวกลางทางการเงินเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อน และผลักดันการดำเนินการทางธุรกิจ ซึ่งการศึกษาของ กฤษดา หิรัญติ (2561) ชี้ให้เห็นว่า นโยบายนี้ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างทั่วถึง และผู้ประกอบการที่ไม่มีเงินทุน สามารถมีสิทธิในการกู้ยืมเพื่อใช้ในการลงทุน อีกทั้งยังเป็นการช่วยเหลือให้คนจนสามารถยกระดับรายได้ของตนเอง

ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า มูลค่าการลงทุนสุทธิจากต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ความยากจนลดลง โดยการศึกษาของ พิระ เจริญพร (2558) ชี้ให้เห็นว่า การลงทุนจากต่างประเทศเป็นวิธีการแก้ปัญหา และพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากช่วยเพิ่มระดับการจ้างงาน กระตุ้นการลงทุนภายในประเทศ และทำให้เกิดรายได้แก่คนภายในประเทศ รวมถึงช่วยลดปัญหาความไม่เท่าเทียมในด้ายรายได้ของคนในประเทศลง สอดคล้องกับ ทวรรณีย์ ศรีนวล (2552) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไหลเข้าของเงินทุนในหลักทรัพย์ของภาคเอกชนต่างประเทศ พบว่า

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ประโยชน์ของเงินทุนไหลเข้าทำให้เกิดการลงทุนในประเทศเพิ่มมากขึ้น มีเม็ดเงินเข้ามากระจายในระบบเศรษฐกิจ และส่งผลให้เศรษฐกิจประเทศนั้นเติบโต ช่วยเพิ่มรายได้ทำให้มาตรฐานการครองชีพประชาชนดีขึ้น

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ต่อความไม่เท่าเทียม และความยากจน ผลการศึกษาพบว่า การเพิ่มขึ้นของมูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ส่งผลให้ความไม่เท่าเทียมลดลง อันเนื่องมาจากเป้าหมายการขับเคลื่อนเทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology) และแผนพัฒนาทางการเงินระยะที่ 3 ของธนาคารแห่งประเทศไทย ในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชน ที่ครอบคลุมทั้งด้าน เงินฝาก สินเชื่อ การชำระเงิน รวมถึงการส่งเสริมวินัย และความรู้ทางการเงินของประชาชน อย่างไรก็ตามการเพิ่มขึ้นของมูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ไม่ส่งผลให้ความยากจนลดลง ทั้งนี้การเติบโตที่รวดเร็วของการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ไม่อาจสะท้อนถึงการเติบโตเศรษฐกิจอย่างแท้จริง เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของกลุ่มคนจนทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงิน เช่น ฐานะยากจน ไม่มีที่ทำกิน ไม่มีอาชีพที่แน่นอน ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพ และมีรายได้ที่น้อย ขณะที่ตัวแปรอิสระอื่น ๆ ในกรณีวิเคราะห์ ได้แก่ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ เสถียรภาพของรัฐบาล สินเชื่อที่ธนาคารให้แก่ภาคเอกชน การลงทุนสุทธิจากต่างประเทศ และงบประมาณใช้จ่าย ด้านการศึกษาของรัฐบาล ส่งผลต่อความไม่เท่าเทียมที่ลดลงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของการลงทุนสุทธิจากต่างประเทศ เนื่องจากช่วยเพิ่มระดับการจ้างงาน และกระตุ้นการลงทุนภายในประเทศ ทำให้เกิดรายได้แก่คนภายในประเทศ รวมถึงช่วยลดปัญหาความยากจน เนื่องจากการจ้างงานที่เพิ่มขึ้นทำให้อัตราการว่างงานลดลง

จากผลการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน เนื่องจากแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 3 ในขณะนี้ มีกรอบเป้าหมายเพื่อการเติบโตของระบบการเงิน โดยเน้นการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชน ทั้งนี้พบว่ายังไม่ครอบคลุมถึงกลุ่มคนจน เห็นได้จากผลการศึกษาหลักที่พบว่าการเพิ่มขึ้นของมูลค่ารายการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ไม่สามารถลดความยากจนได้ ดังนั้นเพื่อประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการบริการทางการเงินในอนาคต แผนการพัฒนาระบบสถาบันการเงินในระยะต่อไป ควรมีการคำนึงถึงคนจนเพิ่มขึ้น เนื่องจากกลุ่มคนจนยังเป็นกลุ่มคนที่มีสัดส่วนมากที่สุดในประเทศไทย ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้อาจเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน (Financial Sector Master Plan) หรือการออกนโยบายการส่งเสริมสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยในระยะต่อไป เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียม และความยากจนได้อย่างครอบคลุม สำหรับในงานวิจัยในอนาคตที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม ควร

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

พิจารณาข้อมูลทางสถิติการให้บริการชำระเงินในลักษณะอื่นๆ เพื่อสะท้อนผลการศึกษว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือมีข้อโต้แย้งอย่างไร

การอ้างอิง

กฤษฎา นิชกุล. (2560). *ก้าวแรก "แนวคิดการธนาคารที่ยั่งยืน"*. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2563 จาก

https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_12Jul2017.pdf

ชญานีพัทธ์ จงทวี. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการ Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2563, จาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5702030510_3552_1909.pdf

ณัฐปภัทร์ ดาราพงษ์. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับ Mobile Banking*. (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2563, จาก

http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5904010591_8826_9286.pdf

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2563). *ทุนมนุษย์ การเลือกอาชีพ และความเสี่ยงที่จะเป็นคนจน*. *วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 6(11), 38-60. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2563, จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/econswu/article/view/75010>

ทรรชนี ศรีนวล. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อการไหลเข้าของเงินทุนในหลักทรัพย์ของภาคเอกชนต่างประเทศ*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, บัณฑิตวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2563, จาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/392/1/tassanee_srin.pdf

ทวีพงศ์ สุสวัสดิ์. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของการให้บริการ Mobile Banking ของธนาคารออมสิน (MYMO) และธนาคารกสิกรไทย (K-PLUS) ในจังหวัดเพชรบุรี*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2563, จาก http://repository.rmutr.ac.th/bitstream/handle/123456789/948/fulltext_is_18.pdf?sequence=1&isAllowed=y

ทวีศักดิ์ มาณะกุล. (2555). *โอกาสการเข้าสู่ตลาดการเงินไทยของผู้ประกอบการ Microfinance*. *วารสารการเงินการคลัง*, 24(73), 73-77. สืบค้น 25 ตุลาคม 2563, จาก <http://www2.fpo.go.th:81/FIDP/Source/Article/Source/data/article06.pdf>

ธนพล กองพาลี. (2563). *สังคมไทย(กำลัง)ไร้เงินสด ?*. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2563, จาก

<https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/Pages/FAQ169.aspx>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). *แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยระยะที่ 3*. สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/Highlights/FSMP3/FinancialSectorMasterPlanIII.pdf>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). *Fintech กับการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย*. BOT พระสยาม Magazine. ฉบับที่ 3/2562 (พฤษภาคม - มิถุนายน) สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2563, จาก

https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/256203TheKnowledge_PovertyGap.aspx

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). *ธนาคารเพื่อความยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2563, จาก

https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2561/oct2561-2.pdf

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2553). *สถิติการใช้บริการชำระเงินผ่านบริการ Mobile Banking*. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2563, จาก

https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/ReportPage.aspx?reportID=688&language=th

โครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). (2554). *การลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจโดยมาตรการทางการคลัง 2(7)*. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2563, จาก file:///C:/Users/ACER/Downloads/Policy-Brief-2-7.pdf

พนมกฤษณ์ ภัคชูชื่น. (2557). *ระดับการยอมรับของลูกค้าต่อการประชาสัมพันธ์ของ การประชาสัมพันธ์ภูมิภาคสาขาเชียงใหม่*.

(การค้นคว้าอิสระ) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2563, จาก

<http://cmuir.cmu.ac.th/jspui/handle/6653943832/39966>

พีระ เจริญพร. (2558). *เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะเป็นปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจในปี 2558 ได้หรือไม่ ?* กรุงเทพฯธุรกิจ.

สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2563, จาก file:///C:/Users/ACER/Desktop/07_TEF-News-Column.pdf

มนตรี พิริยะกุล. (2544). *ข้อตกลงการถดถอยและกระบวนการวิเคราะห์การถดถอย*. *วารสารรามคำแหง มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 30(2),

67-81. สืบค้น 15 กันยายน 2563 จาก http://www.research.ru.ac.th/images/ArticleMr/1501824102_Article.pdf

มนัสชนก รัตนธรรมาภรณ์ และอิศรา ศานติศาสน์. (2545). *ผลของการว่างงานและเงินเพื่อต่อความไม่เท่าเทียมกันในรายได้และ*

ความยากจน (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2563, จาก

https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/24785?fbclid=IwAR0FI7mgZUUFmslUlzrcTmF8RUhrV_VpJg2ATKO17JdGgyadHcK_dujF80

วรรณพงษ์ ดุรงค์เวโรจน์. (2560). *เครื่องมือใหม่ในการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้*. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์*,

35(2), 30-48. สืบค้น 25 ตุลาคม 2563, จาก <http://www.tej.econ.tu.ac.th/TUEconJournal>.

วราพร งามสุข. (2555). *การพยากรณ์อนุกรมเวลาโดยการเปรียบเทียบวิธีแบบฉบับและวิธีบอกรี-เจนกินส์กรณีศึกษาจำนวนการเกิด*

อุบัติเหตุในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยบูรพา, คณะวิทยาศาสตร์ สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2563, จาก

<http://www.lib.buu.ac.th/st/ST0002619.pdf>

วิโรจน์ สันติประภพ. (2562). *พื้นที่เพื่อ เพิ่มผลิตภาพ-ลดความเหลื่อมล้ำบริการทางการเงิน*. สำนักข่าวอิศรา. สืบค้นเมื่อ 15

สิงหาคม 2563, ค้นจาก [https://www.isranews.org/isranews-article/78638-](https://www.isranews.org/isranews-article/78638-money78638.html?fbclid=IwAR3J1csrM8G1s__)

[money78638.html?fbclid=IwAR3J1csrM8G1s__](https://www.isranews.org/isranews-article/78638-money78638.html?fbclid=IwAR3J1csrM8G1s__)

วุฒิ สุขเจริญ. (2558). *การดำเนินการกับข้อมูลขาดหาย*. *วารสารร่วมพฤษภูมิ มหาวิทยาลัยเกริก*, 33(2), 12-32. สืบค้น 5 ตุลาคม 2563, จาก

file:///C:/Users/ASUS/Downloads/62701-Article%20Text-145744-1-10-20160716.pdf

ศุภเจตน์ จันทร์สาสน์. (2559). *คุณภาพชีวิตของคนไทย : หนีจากดัชนีการพัฒนามนุษย์*. *วารสารนักบริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*,

31(4), 46-54. สืบค้น 20 กันยายน 2563, จาก

https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_11/pdf/aw09.pdf

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ศุภชัย ศรีสุชาติ. (2559). *การศึกษาการกระจายประโยชน์ของงบประมาณภาครัฐด้านการศึกษา*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์ สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2563, จาก

https://www.pier.or.th/files/workshops/2016/pier_economics_of_fiscal_policy_2016_4_1_paper.pdf

สุริย์พร เหมือนหลิ่ง. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการผ่าน Mobile Banking Application ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2563, จาก

http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5702031468_2848_1751.pdf

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความไม่เท่าเทียมของประเทศไทยปี 2562*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2563, จาก

http://social.nesdc.go.th/social/Portals/0/_รายงานยากจนเหลือมล้ำปี2562_final2.pdf

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *สถิติด้านการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2563, จาก

<https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=social>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *สถิติด้านความยากจนและการกระจายรายได้*. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2563, จาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=social>

อรอนงค์ ทวีปรีดา. (2559). *การกระจายความเท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษาและบทบาทการใช้จ่ายของรัฐ*. (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2563, จาก

http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5404030206_3859_4966.pdf

อัจริยะ อินธนาภิษฐ์. (2562). *บริการทางการเงินเข้าถึงได้ ใช้สะดวก เชื่อมโยงอาเซียน*. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2563,

จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_04Feb2019.aspx?fbclid=IwAR3F0dBPTeORXyKlf_Z0LvlfYJTivHPyLb5qpi6lu3N862s9Ljqf_QLh6l

อารยะ ปรีชาเมตตา. (2562). *ดัชนีว่าด้วยการพัฒนาคน: HDI กรุงเทพมหานคร.กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2563, จาก* <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/646287>

Davis, F. D. (1989). Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology.

MIS Quarterly, 13(3),319-340. doi:10.2307/249008 Retrieved Oct 9 2020, from

<https://www.jstor.org/stable/249008?seq=1>

Klapper, L. (2018). *How mobile money can help reduce poverty*. United Nations: International Telecommunication Union. Retrieved Apr 15 2020, from https://news.itu.int/mobile-money-poverty/?fbclid=IwAR1E6%206t0FpGLSxD_68C44TEwJbohesGzLM45eTfnMg7MM0JflIBWmcfCjtc

International Country Risk Guide (ICRG, 2017). *TABLE 3B: Researcher's Dataset Government Stability*. Retrieved Apr 7 2020, from <https://dataverse.harvard.edu/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.7910/DVN/4YHTPU>

Medhi I., Ratan A., Toyama K. (2009) Mobile-Banking Adoption and Usage by Low-Literate, Low-Income Users in the Developing World. In: Aykin N. (eds) *Internationalization, Design and Global Development*, 485-494

ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

- Retrieved Oct 9 2020, from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-642-02767-3_54#citeas
- Mlachila, M., Tapsoba, R., & Tapsoba, S. J. A., (2014). "A Quality of Growth Index for Developing Countries: A Proposal", *Social Indicators Research* DOI: 10.1007/s11205-016-1439-6. Retrieved Mar 7 2020, from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2014/wp14172.pdf>
- Mlachila, M., Tapsoba, R., and S. J. A. Tapsoba. (2017). "A Quality of Growth Index for Developing Countries: A Proposal", *Social Indicators Research* , 134(2) , 675–710. DOI: 10.1007/s11205-016-1439-6 Retrieved Mar 7 2020, from <https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-016-1439-6?shared-article-renderer>
- Njoya, W. (2015). *Inequality and Poverty*. United Kingdom: Higher Education Academy. Retrieved Sep 23 2020, from <https://www.wanjirunjoya.com/home/inequality-and-poverty?>
- Odhiambo, N.M. (2010). Financial deepening and poverty reduction in Zambia: an empirical investigation. *International Journal of Social Economics*, 37(1), 41–53. Retrieved Oct 5 2020, from https://econpapers.repec.org/article/emeijsepp/v_3a37_3ay_3a2009_3ai_3a1_3ap_3a41-53.htm
- Rohwerder, B. (2016). Poverty and Inequality: Topic guide. Birmingham, UK: GSDRC, University of Birmingham. Retrieved Oct 5 2020, from <https://gsdrc.org/topic-guides/poverty-and-inequality/>
- Simplice, A. Asongu & Nicholas M, Odhiambo. (2017). Mobile banking usage, quality of growth, inequality and poverty in developing countries. *African Journal of Science, Technology, Innovation and Development*, 35(2), 303-318. <https://doi.org/10.1177/0266666917744006>
- Simplice A. Asongu & Nicholas M. Odhiambo. (2018) Human development thresholds for inclusive mobile banking in developing countries. *African Journal of Science, Technology, Innovation and Development*, 10(6), 735-744. DOI: 10.1080/20421338.2018.1509526
- United Nations Development Programme.(2020). *Human Development Data (1990-2018)*. Retrieved Apr 7 2020, from <http://hdr.undp.org/en/data>
- Word Bank. (2020). *Domestic credit to private sector by banks (% of GDP)*. Retrieved Apr 7 2020, from <https://data.worldbank.org/indicator/FD.AST.PRVT.GD.ZS?end=2019&locations=TH&start=2010>
- Word Bank. (2020). *Foreign direct investment, net inflows (% of GDP)*. Retrieved Apr 7 2020, from <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS?end=2019&locations=TH&start=2010>